Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право
УДК 342.9

Іванов Юрій Анатолійович
доктор юридичних наук, доцент
Національна академія Служби безпеки України
Ivanov Yurii
Doctor of Legal Sciences, Associate Professor
National Academy of the Security Service of Ukraine
ORCID: 0000-0003-4901-5337

ОСОБЛИВОСТІ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ КРИТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ
CHARACTERISTICS OF IDENTIFICATION OF CRITICAL INFRASTRUCTURE OBJECTS IN THE FINANCIAL SPHERE

Анотація. *Вступ. Поряд із формуванням та постійним вдосконаленням правої основи функціонування національної системи захисту критичної інфраструктури, першочерговим практично значущим завданням є чітке визначення повного переліку об'єктів, щодо яких мають застосовуватись нормативно визначені захисні механізми. У вітчизняному законодавстві реалізовано підхід, згідно з яким загальний порядок визначення складу критичної інфраструктури застосовується не до всіх секторів. Виключення встановлено, зокрема, для фінансової компоненти критичної інфраструктури. Остання дійсно є специфічною й тому таке її відокремлення вбачається цілком виправданим. Проте на практиці зазначена специфічність далася взнаки й у нормотворчому процесі. Так, зокрема, визначений КМУ ще у жовтні 2020 році загальний порядок, хоч і з певними корективами, до тепер залишається в цілому стабільним, а натомість прийнятий у листопаді того ж року відповідний нормативно-*

правий акт НБУ, який стосувався лише банківської системи, не охоплюючи фінансовий сектор загалом, зрештою втратив чинність згідно з постановою Правління НБУ від 27 червня 2025 р. № 69, якою затверджено Положення про критичну інфраструктуру фінансового сектору. Зазначеною постановою запроваджено суттєві новації, що актуалізує необхідність науково-теоретичного аналізу особливостей ідентифікації критичної інфраструктури у фінансовій сфері.

Метою статті є характеристика особливостей визначення в Україні фінансової компоненти критичної інфраструктури.

Результати. З'ясовано, що сутність нового підходу до визначення складу критичної інфраструктури у піднаглядовому НБУ сегменті фінансового сектору, що полягає у наступному: первинним є визначення операторів критичної інфраструктури, а не власне її об'єктів, й при цьому перелік операторів має нормативно визначену обов'язкову складову та доповнюється згідно з окремими рішеннями НБУ; ідентифікація об'єктів критичної інфраструктури здійснюється операторами з числа всіх об'єктів власної інфраструктури з обов'язковим охопленням чотирьох нормативно визначених її компонентів. Такий підхід принципово відрізняється від застосовуваного КМУ для решти секторів критичної інфраструктури, де спочатку секторальні органи визначають об'єкти критичної інфраструктури, а потім, як наслідок, відповідні юридичні особи чи фізичні особи - підприємці, що на правах власності, оренди або на інших законних підставах здійснюють управління такими об'єктами та відповідають за їх поточне функціонування, набувають статусу операторів критичної інфраструктури й разом з секторальними органами здійснюють категоризацію ідентифікованих об'єктів.

Перспективи. подальші дослідження спрямовуватимуться на вдосконалення організаційно-правового механізму захисту критичної інфраструктури загалом і її фінансової складової зокрема.

Ключові слова: *критична інфраструктура, об'єкти критичної інфраструктури, фінансовий сектор критичної інфраструктури, захист критичної інфраструктури.*

Summary. *Introduction. Along with the formation and constant improvement of the legal basis for the functioning of the national critical infrastructure protection system, the primary practically significant task is to define clearly the full list of objects to which regulatory protective mechanisms should be applied. The domestic legislation has implemented an approach according to which the general procedure for determining the composition of critical infrastructure does not apply to all sectors. An exception is established, in particular, for the financial component of critical infrastructure. The latter is indeed specific and therefore such its separation seems to be fully justified. However, in practice, this specificity has also been reflected in the rule-making process. Thus, in particular, the general procedure determined by the CMU back in October 2020, albeit with certain adjustments, remains generally stable to this day, while the relevant regulatory act of the NBU adopted in November of the same year, which concerned only the banking system, not covering the financial sector as a whole, eventually lost its validity in accordance with the resolution of the NBU Board of June 27, 2025 No. 69, which approved the Regulation on Critical Infrastructure of the Financial Sector. The aforementioned resolution introduced significant innovations, which actualizes the need for a scientific and theoretical analysis of the features of identifying critical infrastructure in the financial sector.*

The purpose of the article is to characterize the features of determining the financial component of critical infrastructure in Ukraine.

Results. It was found that the essence of the new approach to determining the composition of critical infrastructure in the NBU-supervised segment of the financial sector is as follows: the primary purpose is to determine the operators

of critical infrastructure, and not its objects themselves, and the list of operators has a regulatory mandatory component and is supplemented in accordance with individual NBU decisions; identification of critical infrastructure objects is carried out by operators from among all objects of their own infrastructure with mandatory coverage of its four regulatory components. This approach is fundamentally different from the one applied by the CMU for the remaining critical infrastructure sectors, where first the sectoral bodies identify critical infrastructure facilities, and then, as a result, the relevant legal entities or individuals who, on the basis of ownership, lease or other legal grounds, manage such facilities and are responsible for their current functioning, acquire the status of critical infrastructure operators and, together with the sectoral bodies, categorize the identified facilities.

Discussion. Further research will be aimed at improving the organizational and legal mechanism for protecting critical infrastructure in general and its financial component in particular.

Key words: *critical infrastructure, critical infrastructure facilities, critical infrastructure financial sector, critical infrastructure protection.*

Постановка проблеми. Поряд із формуванням та постійним вдосконаленням правої основи функціонування національної системи захисту критичної інфраструктури, першочерговим практично значущим завданням є чітке визначення повного переліку об'єктів, щодо яких мають застосовуватись нормативно визначені захисні механізми.

У вітчизняному законодавстві реалізовано підхід, згідно з яким загальний порядок визначення складу критичної інфраструктури застосовується не до всіх секторів. Виключення встановлено, зокрема, для фінансової компоненти критичної інфраструктури. Остання дійсно є специфічною й тому таке її відокремлення вбачається цілком виправданим. Проте на практиці зазначена специфічність далася взнаки й у

нормотворчому процесі. Так, зокрема, визначений КМУ ще у жовтні 2020 році загальний порядок [1], хоч і з певними корективами, до тепер залишається в цілому стабільним, а натомість прийнятий у листопаді того ж року відповідний нормативно-правий акт НБУ, який стосувався лише банківської системи, не охоплюючи фінансовий сектор загалом [2], зрештою втратив чинність згідно з постановою Правління НБУ від 27 червня 2025 р. № 69, якою затверджено Положення про критичну інфраструктуру фінансового сектору (далі – Положення № 69) [3]. Зазначеною постановою запроваджено суттєві новації, що актуалізує необхідність науково-теоретичного аналізу особливостей ідентифікації критичної інфраструктури у фінансовій сфері.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Усі публікації з проблематики захисту критичної інфраструктури тією чи іншою мірою стосуються й фінансового сектору. З-поміж останніх наукових розвідок варто виділити, зокрема, роботи, присвяченні функціонуванню об'єктів критичної інфраструктури в умовах війни [4; 5], напрацювання щодо украй актуальної на тепер проблематики інформаційної [6; 7] та кібербезпеки [8] цих об'єктів, а також публікації з низки інших вузько спеціальних аспектів, як-от: нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері захисту критичної інфраструктури [9], правове регулювання державного страхування об'єктів критичної інфраструктури [10]. Безпосередньо проблематику фінансового сектору критичної інфраструктури досліджує Шарук О.Г. у своїй кандидатській дисертації [11] й кількох наукових статтях [12; 13; 14; 15]. Проте, попри таке розмаїття публікацій, фінансова складова критичної інфраструктури позиціонується в них без врахування актуальних на тепер нормативно-правових новацій, зокрема у сфері компетенції НБУ.

Метою статті є характеристика особливостей визначення в Україні фінансової компоненти критичної інфраструктури.

Виклад основного матеріалу. Частиною другою статті 8 Закону України «Про критичну інфраструктуру» передбачено, що «віднесення банків, інших об'єктів, що здійснюють діяльність на ринках фінансових послуг, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк України, платіжних організацій, учасників платіжних систем, операторів послуг платіжної інфраструктури здійснюється в порядку, встановленому Національним банком України». Тобто окреслено доволі широку компетенцію НБУ щодо критичної інфраструктури.

Попри зазначене, протягом тривалого часу відповідним нормативно-правовим актом НБУ регламентувалося лише визначення об'єктів критичної інфраструктури у банківській системі. Зрештою регулятор комплексно унормував формування складу критичної інфраструктури у сфері своєї законодавчо встановленої компетенції. Й це реалізовано не за допомогою додаткових нормативно-правових актів щодо неврегульованих аспектів, а прийняттям цілком нового єдиного документу, а саме згаданого вище Положення № 69, сфера регулювання якого поширюється в тому числі й на банківську систему України.

Аналізуючи зазначений нормативно-правовий акт, маємо передусім звернути увагу на його назву, яка вказує на те, що ідеться начебто про всю критичну інфраструктуру фінансового сектору. Проте, звернувшись до переліку секторів критичної інфраструктури, затвердженого постановою КМУ від 09.10.2020 р. № 1109, з'ясовуємо, що у ньому фінансовий сектор вказано двічі – під номерами «8» (секторальний орган – Мінфін) та «20» (секторальний орган – НБУ). Тож насправді де-юре НБУ має повноваження регламентувати тільки частину фінансового сектору критичної інфраструктури, для якої його визначено секторальним органом, що й відображено у змісті Положення № 69, де при тлумаченні застосовуваних термінів зазначено: «фінансовий сектор – Національний банк, банки, інші особи, що здійснюють діяльність на ринках небанківських фінансових

послуг, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк, оператори платіжних систем, технологічні оператори платіжних послуг». Застосування визначення фінансового сектору, призначеного тільки для даного нормативно-правового акту, дало змогу забезпечити відповідність змісту документу його назві. Але тим самим не вирішується повною мірою, а лише додатково проявляється проблема існування у нормативно-правовому акті КМУ двох різних секторів критичної інфраструктури з однаковими назвами.

На тлі розширення спектру охоплюваних об'єктів критичної інфраструктури, в аналізованих нормативних новаціях слід звернути увагу передусім на докорінну зміну підходу до визначення критичної інфраструктури у банківській системі.

Так, у скасованій на тепер постанові Правління НБУ від 30.11.2020 р. № 151 об'єктами критичної інфраструктури у банківській системі визначалися «банки України, стале функціонування яких забезпечує стабільність банківської системи, має суттєве значення для економіки та безпеки держави, функціонування суспільства та які становлять значний суспільний інтерес». І це концептуально співпадало з відповідними положеннями згаданої вище статті 8 Закону України «Про критичну інфраструктуру», де ідеться про здійснення НБУ віднесення до критичної інфраструктури *банків*. Таким чином і на законодавчому рівні, і на рівні підзаконних нормативно-правових актів як об'єкти критичної інфраструктури в банківській системі позиціонувалися саме *банки* як такі (а не їх будівлі, сховища тощо). Й оскільки особливого визначення банку ані в зазначеному законі, ані в нормативно-правовому акті НБУ не наводиться, то маємо його тлумачити згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність», у якому банк визначається як «юридична особа, яка на підставі банківської ліцензії має виключне право надавати банківські послуги».

Зазначений підхід, попри свою формальну відповідність окресленій позиції законодавця, на практиці виявився малопридатним для застосування, адже не враховував специфіку банківської діяльності та банків як суб'єктів господарювання, які її здійснюють. Так, зокрема, визнаючи банк об'єктом критичної інфраструктури, неможливо встановити відповідного оператора критичної інфраструктури, оскільки таким оператором за Законом України «Про критичну інфраструктуру» має бути «юридична особа будь-якої форми власності та/або фізична особа - підприємець, що на правах власності, оренди або на інших законних підставах здійснює управління об'єктом критичної інфраструктури та відповідає за його поточне функціонування». Банк, як зазначалося вище, власне і є юридичною особою, яка управляється визначеними законодавством для відповідної організаційно-правової форми органами управління й іншої юридичної особи чи фізичної особи - підприємця, яка б управляла банком і відповідно виконувала б щодо нього функції оператора критичної інфраструктури, апріорі не може бути. Те ж саме стосується, звісно, й НБУ, який також визначався об'єктом критичної інфраструктури. Тому не дивно, що у згаданій постанові Правління НБУ від 30.11.2020 р. № 151 про операторів критичної інфраструктури взагалі не йшлося. До того ж, у вказаному нормативно-правовому акті зазначалося, що затверджене ним Положення «розроблено відповідно до законів України «Про Національний банк України», «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», з метою врегулювання питань кіберзахисту в банківській системі України», а посилання на Закон України «Про критичну інфраструктуру» там взагалі відсутнє. Насправді ішлося про визначення об'єктів критичної інфраструктури передусім задля того, щоб мати змогу визначити *об'єкти критичної інформаційної інфраструктури* відповідно до Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», згідно з яким «об'єкт критичної інформаційної інфраструктури – інформаційна, електронна комунікаційна, інформаційно-комунікаційна або технологічна система, яка

необхідна для стійкого та безперервного функціонування об'єкта критичної інфраструктури, істотно впливає на безперервність та стійкість процесу надання життєво важливих функцій та/або послуг та відсутній альтернативний об'єкт (спосіб) їх надання» [16]. Виходячи із наведеного визначення, перелік об'єктів критичної інформаційної інфраструктури можна сформувати лише визначивши перед цим об'єкти критичної інфраструктури. Про те ж саме свідчить і зміст Порядку формування переліку об'єктів критичної інформаційної інфраструктури, затвердженого постановою КМУ від 09.10.2020 р. № 943. Цей Порядок мав універсальне застосування без виключень, однак 18.04.2025 р. набрали чинності зміни, після чого його дія більше «не поширюється на банки, інші юридичні особи, що провадять діяльність на ринках фінансових послуг, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк, операторів платіжних систем та/або учасників платіжних систем, технологічних операторів платіжних послуг» [17]. Такі зміни цілком закономірні, адже згідно з пунктами 33 та 33-1 статті 7 Закону України «Про Національний банк України» [18] здійснення відповідної правової регламентації у зазначених сферах належить до компетенції НБУ.

Загалом у Положенні № 69, реалізовано принципово новий підхід, який відрізняється низкою особливостей як від закладеного у постанові КМУ від 09.10.2020 р. № 1109, так і у скасованій постанові правління НБУ від 30.11.2020 р. № 151.

Основна відмінність нового підходу полягає в тому, що на перше місце поставлено визначення операторів критичної інфраструктури, перелік різновидів яких закріплено нормативно, а не власне самих об'єктів критичної інфраструктури. Відтак операторами критичної інфраструктури визнаються:

1) Національний банк;

2) банк, який визначений Національним банком як системно

важливий;

3) уповноважений банк;

4) банк, який має статус кваліфікованого надавача електронних довірчих послуг, відомості про якого внесені до Довірчого списку за поданням засвідчувального центру;

5) оператор платіжної системи, яку Національний банк визначив системно важливою платіжною системою або важливою платіжною системою;

6) технологічний оператор платіжних послуг, якого Національний банк визначив важливим технологічним оператором платіжних послуг;

7) установа, яка є власником, держателем та адміністратором єдиної централізованої бази даних щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;

8) інші установи, що здійснюють діяльність на ринках небанківських фінансових послуг, державне регулювання та нагляд за діяльністю яких здійснює Національний банк, визначені операторами окремими рішеннями Національного банку, негативний вплив від знищення, пошкодження або порушення функціонування інфраструктури яких може суттєво вплинути на стале надання основних послуг у фінансовому секторі.

У наведеному переліку лише у першому пункті вказано конкретного суб'єкта фінансового сектору – НБУ, а всі інші пункти містять критерії, за умови відповідності яким ті чи інші суб'єкти належать до операторів критичної інфраструктури. Зазначені критерії потребують тлумачення.

Так, у другому пункті переліку йдеться про системно важливі банки. Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» це «банк, що відповідає критеріям, встановленим Національним банком України, діяльність якого впливає на стабільність банківської системи». Постановою Правління НБУ від 25.12.2014 р. № 863 затверджено Положення про порядок визначення системно важливих банків, згідно з пунктом третім

якого «Національний банк визначає системно важливі банки щороку за даними станом на 01 січня з-поміж банків, які здійснюють свою діяльність в Україні (крім банків, віднесених Національним банком до категорії неплатоспроможних)» [19]. Станом на 01 січня 2025 р. НБУ визнав системно важливими 16 банків [20] з 61 у складі банківської системи [21].

У третьому пункті вжито термін «уповноважений банк» у значенні, яке він має в Положенні про передавання запасів готівки на зберігання до уповноважених банків та проведення операцій з ними, затвердженому постановою Правління НБУ від 17.09.2021 р. № 95 [22]. За змістом зазначеного нормативно-правового акту уповноваженим є банк, щодо якого Правління НБУ прийняло рішення про надання йому повноважень на зберігання запасів готівки Національного банку та проведення операцій з ними. Правління НБУ має керуватися при цьому Положенням про критерії та порядок відбору банків, які можуть залучатися до зберігання запасів готівки Національного банку України та здійснення операцій з ними [23].

Четвертий пункт переліку маємо тлумачити на основі Закону України «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги», згідно з положеннями якого банки можуть набувати статусу кваліфікованих набувачів електронних довірчих послуг. Набуття банком такого статусу фіксується його включенням до Довірчого списку, що являє собою «перелік кваліфікованих надавачів електронних довірчих послуг з інформацією про них та про кваліфіковані електронні довірчі послуги, які вони надають» [24]. Ведення Довірчого списку забезпечує Центральний засвідчувальний орган, функції якого виконує Міністерство цифрової трансформації України. [25] У практичному вимірі для позиціонування банку як оператора критичної інфраструктури значущим є сам факт його перебування у Довірчому списку, безвідносно до підстав та порядку внесення до вказаного списку. З'ясувати наявність того чи іншого банку у Довірчому списку можна звернувшись до офіційного вебсайту

Центрального засвідчувального центру [26], доступ до якого є вільним та безоплатним.

Для визначення операторів критичної інфраструктури, передбачених п'ятим пунктом аналізованого переліку, необхідно звернутись до списку системно важливих платіжних систем та важливих платіжних систем, визначених відповідно до Закону України «Про платіжні послуги» [27] й розділу V Положення про порядок здійснення оверсайту платіжної інфраструктури в Україні, затвердженого постановою Правління НБУ від 24.08.2022 р. № 187 [28]. НБУ визначає важливість платіжних систем щороку в лютому за підсумками їх діяльності протягом попереднього року. Так, зокрема, у 2025 році в Україні було визначено одну системно важливу платіжну систему, якою є Система електронних платежів НБУ, а також п'ять важливих систем, а саме:

- «MasterCard», MasterCard International Incorporated, США;
- «Visa», Visa International Service Association, США;
- «PrivatMoney», АТ КБ «ПриватБанк», Україна;
- «NovaPay», ТОВ «НоваПей», Україна;
- «Фінансовий світ», ТОВ «Українська платіжна система», Україна [29].

Правова база для визначення операторів критичної інфраструктури, передбачених шостим пунктом переліку, є аналогічною зазначеній у викладеному вище аналізі попереднього пункту. У лютому 2025 року НБУ визначив важливими трьох технологічних операторів платіжних послуг:

- ТОВ «ЕЙСІ ДІСІ ПРОЦЕССІНГ»;
- ПрАТ «Український процесінговий центр»;
- ТОВ «ТАС ЛІНК».

Зазначеною у сьомому пункті переліку установою, яка є власником, держателем та адміністратором єдиної централізованої бази даних щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників

наземних транспортних засобів, відповідно до пункту четвертого статті 8 Закону України «Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів» є Моторне (транспортне) страхове бюро України (МТСБУ) [30] – єдине обов'язкове об'єднання страховиків, які здійснюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. За своїм статусом МТСБУ – неприбуткова організація, яка наразі функціонує на основі Статуту, затвердженого рішенням загальних зборів членів (протокол від 03.01.2025 р. № 70/2025) і погодженого НБУ 06.02.2025 р. [31].

Формулювання останнього – восьмого – пункту вказує на невичерпний формат переліку. При цьому звертає на себе увагу, що, по-перше, відповідні, передбачені цим пунктом, окремі рішення НБУ щодо визнання тих чи інших суб'єктів операторами критичної інфраструктури приймаються на основі оціночного судження стосовно того, що пошкодження або порушення функціонування інфраструктури тієї чи іншої установи «може суттєво вплинути на стале надання основних послуг у фінансовому секторі», а по-друге – додатково визначати операторів критичної інфраструктури НБУ може лише з-поміж установ, що здійснюють діяльність на ринках небанківських фінансових послуг, а визначення банків операторами у такому індивідуальному порядку не передбачене.

У проаналізованому переліку перші чотири пункти стосуються банківської системи. При цьому два із них визначають як операторів критичної інфраструктури НБУ та системно важливі банки, які до скасування постанови Правління НБУ від 30.11.2020 р. № 151 позиціонувалися як об'єкти критичної інфраструктури у банківській системі. Натомість у вказаній постанові до об'єктів критичної інфраструктури відносились, окрім того, ще й банки, включені до переліку банків України,

уповноважених для роботи (здійснення операцій) в особливий період, а також банки, у яких держава прямо чи опосередковано володіє часткою понад 75 % від статутного капіталу. Банки, які відповідають цим критеріям, до переліку операторів критичної інфраструктури не увійшли. Однак слід зазначити, що володіння державою часткою статутного капіталу банку понад 75 % є критерієм, за відповідністю якому НБУ здійснює відбір банків, які можуть залучатися до зберігання запасів готівки Національного банку та здійснення операцій з ними – уповноважених банків. Відтак такі банки набувають статусу операторів критичної інфраструктури як уповноважені банки (у значенні цього терміну, наведеному у згадуваній вище постанові Правління НБУ від 17.09.2021 р. № 95). Що ж до банків України, уповноважених для роботи (здійснення операцій) в особливий період, то перелік таких банків на практиці не визначався навіть в умовах повномасштабної війни. Так, зокрема, у пункті 2-1 постанови Правління НБУ від 24.02.2022 р. № 18 «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» зазначено: «Банки вважаються уповноваженими банками, що залучаються до роботи (здійснення операцій) в умовах особливого періоду» [32]. Тобто ідеться про всі банки у складі банківської системи, а не про їх обмежений перелік. Тож вбачається цілком виправданою відсутність у чинному переліку критеріїв для визначення операторів критичної інфраструктури фінансового сектору такого пункту, який би стосувався банків, що залучаються до роботи в особливий період.

Поряд із винесенням на перший план визначення операторів критичної інфраструктури, принциповою відмінністю аналізованого нового підходу, покладеного в основу Положення № 69, є те, що в документі нормативно закріплено перелік об'єктів, які оператор, що володіє ними на праві власності, оренди або на інших законних підставах, зобов'язаний віднести до об'єктів критичної інфраструктури. Такими об'єктами зокрема є:

1) адміністративні будівлі;

2) центри обробки даних;

3) сховища Національного банку (у тому числі приміщення касових вузлів), де зберігається готівка;

4) сховища уповноважених банків для зберігання запасів готівки Національного банку.

Для застосування цього переліку на практиці окремого тлумачення потребує його перший пункт. У пункті другому розділу І Положення № 69 адміністративна будівля визначена як «будівля головного офісу установи (частина будівлі), у якій розміщуються керівники установи, працівники підрозділів установи, які забезпечують надання основних послуг, здійснюють управління об'єктами критичної інфраструктури та забезпечують їх функціонування». Отже цим терміном не охоплюються будівлі філій та інших відокремлених підрозділів, а йдеться лише про головний офіс. Проте специфіка банківської діяльності зумовлює наявність численних відокремлених підрозділів у структурі практично всіх банків. Обов'язкове ж визначення з-поміж них об'єктів критичної інфраструктури не передбачене.

Водночас комплексне тлумачення пункту 6 другого розділу аналізованого Положення № 69 вказує на те, що зазначений перелік об'єктів не є вичерпним. Кожен оператор має ідентифікувати *всі об'єкти власної інфраструктури*, від яких залежить надання ним основних послуг, й позиціонувати їх як об'єкти критичної інфраструктури з відповідними правовими наслідками, що випливають з цього юридичного факту. Натомість у наведеному вище переліку зазначено лише різновиди об'єктів, які мають бути визнані об'єктами критичної інфраструктури *в обов'язковому порядку*.

Таким чином, повний перелік об'єктів сектору критичної інфраструктури, для якого секторальним органом є НБУ, охоплює об'єкти,

які включаються до нього обов'язково в силу свого функціонального призначення у складі відповідних юридичних осіб, а також додатково визначені операторами за встановленою процедурою.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можна окреслити сутність нового підходу до визначення складу критичної інфраструктури у піднаглядовому НБУ сегменті фінансового сектору, що полягає у наступному:

– первинним є визначення операторів критичної інфраструктури, а не власне її об'єктів, й при цьому перелік операторів має нормативно визначену обов'язкову складову та доповнюється згідно з окремими рішеннями НБУ;

– ідентифікація об'єктів критичної інфраструктури здійснюється операторами з числа всіх об'єктів власної інфраструктури з обов'язковим охопленням чотирьох нормативно визначених її компонентів.

Такий підхід принципово відрізняється від застосовуваного КМУ для решти секторів критичної інфраструктури, де спочатку секторальні органи визначають об'єкти критичної інфраструктури, а потім, як наслідок, відповідні юридичні особи чи фізичні особи - підприємці, що на правах власності, оренди або на інших законних підставах здійснюють управління такими об'єктами та відповідають за їх поточне функціонування, набувають статусу операторів критичної інфраструктури й разом з секторальними органами здійснюють категоризацію ідентифікованих об'єктів.

Подальші дослідження спрямовуватимуться на вдосконалення організаційно-правового механізму захисту критичної інфраструктури загалом і її фінансової складової зокрема.

Література

1. Деякі питання об'єктів критичної інфраструктури: Постанова КМУ від 09.10.2020 р. № 1109. Кабінет Міністрів України. *Офіційний Вісник*

України. 2020. № 93 від 27.11.2020. Ст. 2994.

2. Про затвердження Положення про визначення об'єктів критичної інфраструктури в банківській системі України: Постанова Правління НБУ від 30.11.2020 р. № 151. Національний банк України. *Офіційний Вісник України*. 2020. № 101 від 28.12.2020. Ст. 3306.

3. Про критичну інфраструктуру фінансового сектору: Постанова Правління НБУ від 27.06.2025 р. № 69. Національний банк України. *Офіційний Вісник України*. 2025. № 63 від 15.08.2025. Ст. 4314.

4. Качурінер В. Л. Міжнародно-правові стандарти захисту критичної енергоінфраструктури під час збройного конфлікту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2025. Вип. 90: частина 5. С. 161–165. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.90.5.19.

5. Батюк О. В., Писаревський С. В., Тітов О. В. Основоположні принципи безпеки об'єктів критичної інфраструктури в Україні в умовах воєнного стану. *Безпека держави*. 2025. Том 1. № 5. С. 15–25. DOI: 10.33405/2786-8613/2025/1/5/336690.

6. Гордієнко С. Г., Доронін І. М. Інформаційно-правові аспекти захисту критичної інфраструктури України. *Інформація і право*. 2024. № 3(50). С. 115–123. DOI:10.37750/2616-6798.2024.3(50).311678.

7. Holovko O., Kravchenko O., Pogrebytskyi M., Romaniuk I. Ways to improve legal regulation of critical infrastructure information networks protection. *Social & Legal Studies*. 2025. Vol. 8. No. 1. P. 70–81. DOI:10.32518/sals1.2025.70.

8. Скіцько О. І., Ширшов Р. А. Нормативно-правове забезпечення кібербезпеки об'єктів критичної інфраструктури. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2024. № 2. С. 73–79. DOI: 10.32782/2311-8040/2024-2-11.

9. Євсєєв В. О. Нормативно-правове забезпечення публічного управління у сфері захисту критичної інфраструктури: еволюційний аспект. *Вісник*

Херсонського національного технічного університету. 2024. № 4. С. 413–418. DOI: 10.35546/kntu2078-4481.2024.4.55.

10. Кузьменко О. В., Чорна В. Г., Кожура Л. О. Правове регулювання державного страхування об'єктів критичної інфраструктури. *Наукові записки. Серія: Право*. 2025. Випуск 18. С. 109–113. DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-109-113.

11. Шарук О. Г. Механізм адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2024. 27 с.

12. Sharuk O. «Critical infrastructure of the financial sector of Ukraine»: identification of content and essence of the legal concept. *Entrepreneurship, Economy and Law.* 2023. № 7. P. 99–104.

13. Sharuk O. Essence of administrative and legal protection of critical infrastructure facilities of the financial sector of Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law.* 2023. № 8. P. 76–80.

14. Шарук О. Г. Механізм адміністративно-правового захисту об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України: термінологічні аспекти. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Вип. 2. С. 139–143.

15. Шарук О. Г. Основні загрози для стійкості функціонування об'єктів критичної інфраструктури фінансового сектору України. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2024. Вип. 3. С. 177–182.

16. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. Верховна Рада України. *Офіційний Вісник України*. 2017. № 91 від 21.11.2017. Ст. 2765.

17. Деякі питання об'єктів критичної інформаційної інфраструктури: Постанова КМУ від 09.10.2020 р. № 943. Кабінет Міністрів України. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 205 від 22.10.2020.

18. Про Національний банк України: Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV. Верховна Рада України. *Офіційний Вісник України*. 1999. № 24 від 02.07.99.

19. Про затвердження Положення про порядок визначення системно важливих банків: Постанова Правління НБУ від 25.12.2014 р. № 863. Національний банк України. *Офіційний Вісник України*. 2015. № 8 від 06.02.2015. Ст. 200.

20. Про визначення системно важливих банків: Рішення Правління НБУ від 17.06.2025 р. № 198-рш. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Decision_17062025_198-rsh (дата звернення: 25.11.2025).

21. Основні показники діяльності банків України (indicators_Banks_2025-11-01.xlsx). URL: https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1 (дата звернення: 25.11.2025).

22. Про затвердження Положення про передавання запасів готівки на зберігання до уповноважених банків та проведення операцій з ними: Постанова Правління НБУ від 17.09.2021 р. № 95. Національний банк України. *Офіційний Вісник України*. 2021. № 82 від 29.10.2021.

23. Про затвердження Положення про критерії та порядок відбору банків, які можуть залучатися до зберігання запасів готівки Національного банку України та здійснення операцій з ними: постанова Правління НБУ від 28.09.2016 р. № 389. Національний банк України. *Офіційний Вісник України*. 2016. № 84. Ст. 2762.

24. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги: Закон України від 05.10.2017 р. № 2155-VIII. Верховна Рада України. *Офіційний Вісник України*. 2017. № 91. Ст. 2764.

25. Про затвердження Порядку ведення Довірчого списку: Наказ Міністерства цифрової трансформації України від 08.11.2023 р. № 139. Міністерство цифрової трансформації України. *Офіційний Вісник України*.

2024. № 4 від 08.01.2024.

26. Центральний засвідчуваний орган. Довірчі послуги. Довірчий список. URL: https://czo.gov.ua/trustelist/3/download/tl/TL-UA-EC.xml (дата звернення: 25.11.2025).

27. Про платіжні послуги: Закон України від 30.06.2021 р. № 1591-IX. Верховна Рада України. *Голос України*. 2021. № 143 від 31.07.2021.

28. Про затвердження Положення про порядок здійснення оверсайту платіжної інфраструктури в Україні: Постанова Правління НБУ від 24.08.2022 р. № 187. Національний банк України. *Офіційний Вісник України.* 2022. № 70 від 09.09.2022.

29. Оновлено перелік важливих об'єктів платіжної інфраструктури в Україні. *Національний банк України. Новини*. 24.02.2025, 15:20. URL: https://bank.gov.ua (дата звернення: 26.11.2025).

30. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 21.05.2024 р. № 3720-IX / Верховна Рада України. *Офіційний Вісник України*. 2024. № 59 від 05.07.2024.

31. Статут МТСБУ. URL: https://mtsbu.ua/about/statute (дата звернення: 27.11.2025).

32. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління НБУ від 24.02.2022 р. № 18. Національний банк України. *Офіційний Вісник України*. 2022. № 19 від 09.03.2022.

References

1. Deiaki pytannia obiektiv krytychnoi infrastruktury [Some issues of critical infrastructure facilities]: postanova KMU vid 09.10.2020 r. № 1109 / Kabinet Ministriv Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2020. № 93 vid 27.11.2020. St. 2994 [in Ukrainian].

2. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vyznachennia obiektiv krytychnoi infrastruktury v bankivskii systemi Ukrainy [On approval of the Regulation on

the definition of critical infrastructure facilities in the banking system of Ukraine]: postanova Pravlinnia NBU vid 30.11.2020 r. № 151 / Natsionalnyi bank Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2020. № 101 vid 28.12.2020. St. 3306 [in Ukrainian].

3. Pro krytychnu infrastrukturu finansovoho sektoru [On critical infrastructure of the financial sector]: postanova Pravlinnia NBU vid 27.06.2025 r. № 69 / Natsionalnyi bank Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2025. № 63 vid 15.08.2025. St. 4314 [in Ukrainian].

4. Kachuriner V. L. Mizhnarodno-pravovi standarty zakhystu krytychnoi enerhoinfrastruktury pid chas zbroinoho konfliktu [International legal standards for the protection of critical energy infrastructure during armed conflict] / Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu. Seriia PRAVO. 2025. Vyp. 90: chastyna 5. S. 161–165. DOI: 10.24144/2307-3322.2025.90.5.19 [in Ukrainian].

5. Batiuk O. V., Pysarevskyi S. V., Titov O. V. Osnovopolozhni pryntsypy bezpeky obiektiv krytychnoi infrastruktury v Ukraini v umovakh voiennoho stanu [Fundamental principles of security of critical infrastructure facilities in Ukraine under martial law]. Bezpeka derzhavy. 2025. Tom 1. № 5. S. 15–25. DOI: 10.33405/2786-8613/2025/1/5/336690 [in Ukrainian].

6. Hordiienko S. H., Doronin I. M. Informatsiino-pravovi aspekty zakhystu krytychnoi infrastruktury Ukrainy [Information and legal aspects of protecting Ukraine's critical infrastructure]. Informatsiia i pravo. 2024. № 3(50). S. 115–123. DOI:10.37750/2616-6798.2024.3(50).311678 [in Ukrainian].

7. Holovko O., Kravchenko O., Pogrebytskyi M., & Romaniuk I. (2025). Ways to improve legal regulation of critical infrastructure information networks protection [Ways to improve legal regulation of critical infrastructure information networks protection]. Social & Legal Studies. Vol. 8. No. 1. 70–81. DOI:10.32518/sals1.2025.70.

8. Skitsko O. I., Shyrshov R. A. Normatyvno-pravove zabezpechennia

kiberbezpeky obiektiv krytychnoi infrastruktury [Regulatory and legal support for cybersecurity of critical infrastructure facilities]. Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriia yurydychna. 2024. № 2. S. 73–79. DOI: 10.32782/2311-8040/2024-2-11 [in Ukrainian].

9. Ievsieiev V. O. Normatyvno-pravove zabezpechennia publichnoho upravlinnia u sferi zakhystu krytychnoi infrastruktury: evoliutsiinyi aspekt [Regulatory and legal support for public administration in the field of critical infrastructure protection: an evolutionary aspect]. Visnyk Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. 2024. № 4. S. 413–418. DOI: 10.35546/kntu2078-4481.2024.4.55 [in Ukrainian].

10. Kuzmenko O. V., Chorna V. H., Kozhura L. O. Pravove rehuliuvannia derzhavnoho strakhuvannia obiektiv krytychnoi infrastruktury [Legal regulation of state insurance of critical infrastructure facilities]. Naukovi zapysky. Seriia: Pravo. 2025. Vypusk 18. S. 109–113. DOI: 10.36550/2522-9230-2025-18-109-113 [in Ukrainian].

11. Sharuk O. H. Mekhanizm administratyvno-pravovoho zakhystu obiektiv krytychnoi infrastruktury finansovoho sektoru Ukrainy [Mechanism of administrative legal protection of critical infrastructure facilities of the financial sector of Ukraine]: avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Kyiv: Naukovo-doslidnyi instytut publichnoho prava, 2024. 27 s. [in Ukrainian].

12. Sharuk O. «Critical infrastructure of the financial sector of Ukraine»: identification of content and essence of the legal concept [«Critical infrastructure of the financial sector of Ukraine»: identification of content and essence of the legal concept]. Entrepreneurship, Economy and Law. 2023. № 7. R. 99–104.

13. Sharuk O. Essence of administrative and legal protection of critical infrastructure facilities of the financial sector of Ukraine [Essence of administrative and legal protection of critical infrastructure facilities of the financial sector of Ukraine]. Entrepreneurship, Economy and Law. 2023. № 8. R. 76–80.

14. Sharuk O. H. Mekhanizm administratyvno-pravovoho zakhystu obiektiv krytychnoi infrastruktury finansovoho sektoru Ukrainy: terminolohichni aspekty [Mechanism of administrative and legal protection of critical infrastructure facilities of the financial sector of Ukraine: terminological aspects]. Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava. 2024. Vyp. 2. S. 139–143 [in Ukrainian].

15. Sharuk O. H. Osnovni zahrozy dlia stiikosti funktsionuvannia obiektiv krytychnoi infrastruktury finansovoho sektoru Ukrainy [Main threats to the stability of critical infrastructure facilities in the financial sector of Ukraine]. Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava. 2024. Vyp. 3. S. 177–182 [in Ukrainian].

16. Pro osnovni zasady zabezpechennia kiberbezpeky Ukrainy [On the basic principles of ensuring cybersecurity in Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 05.10.2017 r. № 2163-VIII / Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2017. № 91 vid 21.11.2017. St. 2765 [in Ukrainian].

17. Deiaki pytannia obiektiv krytychnoi informatsiinoi infrastruktury [Some issues of critical information infrastructure facilities]: postanova KMU vid 09.10.2020 r. № 943 / Kabinet Ministriv Ukrainy. Uriadovyi kurier. 2020. № 205 vid 22.10.2020 [in Ukrainian].

18. Pro Natsionalnyi bank Ukrainy [About the National Bank of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 20.05.1999 r. № 679-XIV / Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 1999. № 24 vid 02.07.99 [in Ukrainian].

19. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok vyznachennia systemno vazhlyvykh bankiv [On approval of the Regulation on the procedure for determining systemically important banks]: postanova Pravlinnia NBU vid 25.12.2014 r. № 863 / Natsionalnyi bank Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2015. № 8 vid 06.02.2015. St. 200 [in Ukrainian].

20. Pro vyznachennia systemno vazhlyvykh bankiv [On the definition of systemically important banks]: rishennia Pravlinnia NBU vid 17.06.2025 r. №

198-rsh. URL:https://bank.gov.ua [in Ukrainian].

21. Osnovni pokaznyky diialnosti bankiv Ukrainy [Main indicators of the performance of Ukrainian banks] (indicators_Banks_2025-11-01.xlsx). URL:https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#1 [in Ukrainian].

22. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro peredavannia zapasiv hotivky na zberihannia do upovnovazhenykh bankiv ta provedennia operatsii z nymy [On approval of the Regulation on the transfer of cash reserves for storage to authorized banks and conducting transactions with them]: postanova Pravlinnia NBU vid 17.09.2021 r. № 95 / Natsionalnyi bank Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2021. № 82 vid 29.10.2021 [in Ukrainian].

23. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro kryterii ta poriadok vidboru bankiv, yaki mozhut zaluchatysia do zberihannia zapasiv hotivky Natsionalnoho banku Ukrainy ta zdiisnennia operatsii z nymy [On approval of the Regulation on the criteria and procedure for selecting banks that may be involved in storing cash reserves of the National Bank of Ukraine and conducting operations with them]: postanova Pravlinnia NBU vid 28.09.2016 r. № 389 / Natsionalnyi bank Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2016. № 84. St. 2762 [in Ukrainian].

24. Pro elektronnu identyfikatsiiu ta elektronni dovirchi posluhy [On electronic identification and electronic trust services]: Zakon Ukrainy vid 05.10.2017 r. № 2155-VIII / Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2017. № 91. St. 2764 [in Ukrainian].

25. Pro zatverdzhennia Poriadku vedennia Dovirchoho spysku [On approval of the Procedure for maintaining the Trusted List]: nakaz Ministerstva tsyfrovoi transformatsii Ukrainy vid 08.11.2023 r. № 139 / Ministerstvo tsyfrovoi transformatsii Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2024. № 4 vid 08.01.2024 [in Ukrainian].

26. Tsentralnyi zasvidchuvanyi orhan. Dovirchi posluhy. Dovirchyi spysok. [Central Certification Authority. Trust Services. Trust List.] URL:https://czo.gov.ua/trustelist/3/download/tl/TL-UA-EC.xml [in Ukrainian].

27. Pro platizhni posluhy [About payment services]: Zakon Ukrainy vid 30.06.2021 r. № 1591-IX / Verkhovna Rada Ukrainy. Holos Ukrainy. 2021. № 143 vid 31.07.2021 [in Ukrainian].

28. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok zdiisnennia oversaitu platizhnoi infrastruktury v Ukraini [On approval of the Regulation on the procedure for implementing the oversight of the payment infrastructure in Ukraine]: postanova Pravlinnia NBU vid 24.08.2022 r. № 187 / Natsionalnyi bank Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2022. № 70 vid 09.09.2022 [in Ukrainian].

29. Onovleno perelik vazhlyvykh obiektiv platizhnoi infrastruktury v Ukraini. Natsionalnyi bank Ukrainy. Novyny [The list of important payment infrastructure facilities in Ukraine has been updated. National Bank of Ukraine. News], 24.02.2025, 15:20 [in Ukrainian].

30. Pro oboviazkove strakhuvannia tsyvilno-pravovoi vidpovidalnosti vlasnykiv nazemnykh transportnykh zasobiv [On compulsory civil liability insurance of owners of land vehicles]: Zakon Ukrainy vid 21.05.2024 r. № 3720-IX / Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2024. № 59 vid 05.07.2024 [in Ukrainian].

31. Statut MTSBU [Charter of the Motor Transport Insurance Bureau of Ukraine]. URL: https://mtsbu.ua/about/statute [in Ukrainian].

32. Pro robotu bankivskoi systemy v period zaprovadzhennia voiennoho stanu [On the operation of the banking system during the period of martial law]: postanova Pravlinnia NBU vid 24.02.2022 r. № 18 / Natsionalnyi bank Ukrainy. Ofitsiinyi Visnyk Ukrainy. 2022. № 19 vid 09.03.2022 [in Ukrainian].